

AKCIJU SABIEDRĪBAS „LATVIJAS VALSTS MEŽI” UN
LATVIJAS VALSTS MEŽZINĀTNES INSTITŪTA „SILAVA”

LĪGUMDARBA

**„Stumbra individuālo aizsardzības metožu
izvērtējums jaunaudzēs”
1. etapa**

STARPZIŅOJUMS

IZPILDĪTĀJS: LATVIJAS VALSTS MEŽZINĀTNES INSTITŪTS „SILAVA”

PROJEKTA VADĪTĀJS: JĀNIS BAUMANIS, ZINĀTNISKAIS ASISTENTS

J. BAUMANIS

2011

Saturs

1. Projekta „Stumbra individuālo aizsardzības metožu izvērtējums jaunaudzēs” darba uzdevumi	3
2. Starpziņojums.....	4
3. Pielikumi.....	13

**Projekta „Stumbra individuālo aizsardzības metožu
izvērtējums jaunaudzēs” darba uzdevumi**

1. Veikt literatūras datu apkopošanu un analīzi par Eiropā izmantotajām stumbru individuālajām aizsardzības metodēm. Darba izpildes termiņš - **no 01.05.2011. līdz 31.11.2011.;**
2. veikt jaunaudžu, kurās veikta kociņu stumbra aizsardzība, izmantojot mehāniskos aizsardzības līdzekļus, apsekošanu un sagatavot izvērtējumu par kociņu individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas sekmēm un efektivitāti (pa koku sugām un aizsardzības līdzekļiem). Darba izpildes termiņš - **no 01.05.2011. līdz 31.11.2011.**
3. Veikt repelenta „WÓBRA” un stumbra aizsargspirāles lietošanas izmēģinājumus:
 - a. noteikt prasības repelenta „WÓBRA” (sadarbībā ar Latvijas Valsts Augu aizsardzības pētniecības centru) un stumbra aizsargspirāles lauka izmēģinājuma parauglaukumu ierīkošanai (ģeogrāfiskais izvietojums, jaunaudzes platība, augšanas apstākļu tips, audzes vecums u.t.t.). Darba izpildes termiņš – **no 01.05. līdz 31.08.2011.;**
 - b. ierīkot repelenta „WÓBRA” un stumbra aizsargspirāles lietošanas izmēģinājumus egles, priedes, apses un ozola jaunaudzēs, aļņa un staltbrieža bojājumiem pakļautās teritorijās, un veikt atkārtotus novērojumus. Darba izpildes termiņš - **no 01.07.2011. līdz 31.06.2013.;**
 - c. sagatavot repelenta „WÓBRA” un stumbra aizsargspirāles lietošanas efektivitātes novērtējumu un iesniegt AS LVM;
 - d. sagatavot dokumentus iesniegšanai Latvijas Valsts augu aizsardzības un pētniecības centrā, repelenta „WÓBRA” reģistrēšanai Latvijas Republikā reģistrēto augu aizsardzības līdzekļu sarakstā.

Starpziņojums
par projektā „Stumbra individuālo aizsardzības metožu
izvērtējums jaunaudzēs” paveikto:

1. Veikt literatūras datu apkopošanu un analīzi par Eiropā izmantotajām stumbra individuālajām aizsardzības metodēm. Darba izpildes termiņš - no 01.05.2011. līdz 31.11.2011.

- uzsākta literatūras avotu apzināšana un datu apkopošana.

2. jaunaudžu, kurās veikta kociņu stumbra aizsardzība, izmantojot mehāniskos aizsardzības līdzekļus, apsekošana – no 15.04.2011. līdz 31.11.2011.

2.1. Sadarbībā ar AS LVM apkopots audžu saraksts, kurās veikta kociņu aizsardzība ar individuālajiem stumbra aizsardzības līdzekļiem (aizsargsietiem un cilindriem).

2.2. sadarbībā ar AS LVM apsekotas 3 audzes Zemgales mežsaimniecības teritorijā, kurās kociņi aizsargāti ar individuālajiem stumbra aizsardzības līdzekļiem. Audžu apsekošanā piedalījās projektā iesaistītie LVMI „Silava” darbinieki. Apsekošanas mērķis – metodikas saskaņošana, vienotas pieejas un kopēja viedokļa izveide audžu apsekošanā.

2.3. veikta jaunaudžu, kurās veikta kociņu stumbra aizsardzība, izmantojot mehāniskos aizsardzības līdzekļus apsekošana. Apsekošanas rezultāti apkopoti 1. tabulā (1. pielikums).

Līdz šim kociņu stumbra aizsardzībai izmantoti sekojoši mehāniskie aizsardzības līdzekļi:

Plastmasas cilindri. Galvenie secinājumi:

- cilindri sekmīgi aizsargā kociņus pret peļveidīgo grauzēju, zaķu un pārnadžu postījumiem;
- kociņam pāraugot aizsargcilindru jādombā par citiem aizsardzības līdzekļiem pret pārnadžu izraisītiem stumbra mizas un galotnes bojājumiem;
- pārbaudes laikā (2011. gada vasara) plastmasas cilindri visās apsekotajās audzēs bija saglabājušies un turpināja pildīt savas aizsargfunkcijas, kaut arī no to uzstādīšanas brīža jau pagājuši 4-5 gadi;

1. att. Ar plastmasas cilindriem aizsargāta apšu audze Ābeļu iecirkņa 3. kvartālā (aizsargāta 2007. g.)

- ja aizsardzība veikta ar plastmasas cilindriem, tad katru pavasari jāveic aizsargātās audzes apsekošana jo sniega ietekmē, kā arī satrunot atbalsta mietiņiem, aizsargcilindri var sašķiebties vai tikt piespiesti pie zemes (2. un 3. att.).

2. att. Sniega noliekts plastmasas cilindrs Salacgrīvas iecirkņa 284. kvartālā. Kociņš turpina augt caur cilindra atveri.

3. att. Sniega noliekts plastmasas cilindrs Salacgrīvas iecirkņa 284. kvartālā.

4. att. Sniega noliekts aizsargcilindrs un tā rezultātā nokaltusi apse Nīcgales iecirkņa 248 kv.

5. att. Laika apstākļu ietekmē sapuvis atbalsta mietiņš un sniega noliekts aizsargcilindrs Ābeļu iecirkņa 3. kv.

- atsevišķos gadījumos, ejot bojā galvenajam dzinumam, novērota jauna dzinuma izveidošanās (4. att.)

6. att. Jauna dzinuma izveidošanās, pēc galvenā dzinuma bojā ejas.

- apsekošanas laikā konstatēti nekvalitatīvi veikti kopšanas darbi (Ābeļu iecirkņa 3. kv.)

7. att. Nekvalitatīvi veikta kopšana Ābeļu iecirkņa 3. kv.

8. att. Nekvalitatīvi veikta kopšana Ābeļu iecirkņa 3. kv.

Elastīgs plastmasas aizsargsiets. Augstums 1,2 m. Sākotnējā krāsa – oranža.

- labi pasargā pret peļveidīgiem grauzējiem, zaķiem un pārnadžu postījumiem pirmajos gados pēc atjaunošanas;
- var izraisīt kociņa deformāciju augot cauri tīkla acīm;
- nepieciešama audzes apsekošana pāris gadus pēc atjaunošanas, lai konstatētu vai aizsargsiets neizraisa kociņu deformāciju;
- kociņam pāraugot aizsargsieta augstumu jāmeklē citi aizsardzības veidi pret pārnadžu postījumiem.

9. att. Ar elastīgu plastikāta sietu aizsargāts ozols Īles iecirknī.

10. att. Ar elastīgu plastikāta sietu aizsargāts ozols Īles iecirknī.

Zaļie plastikāta aizsargvairogi un spirāles (Kārsavā).

- kopējais iespaids par aizsargvairogiem ir pozitīvs, tie cieši pieguļ stumbram un pat sīkajiem grauzējiem grūti tikt tam klāt;
- Ja aizsargvairogu apliek pārāk sīkam kociņam ar vāju stumbru, tas var veicināt stumbra deformāciju, jo netiek nostiprināti ar mietiņiem.
- Zaļās aizsargspirāles ir labs aizsardzības veids, nedeformē zarus un stumbru, bet, ja aplikti pārāk jauniem kociņiem, arī var deformēt jaunus dzinumus.

11. att. Kārsava (6.kvartāls 40.nog.) – aizsargāta ozolu audze. Priekšplānā intensīvi apkosti kārkli.

12. att. Kārsava (6.kvartāls 40.nog.) – aizsargāta ozolu audze. Aizsargspirāles novietotas viena virs otras.

Zaļie aizsargsieti ozoliem (Žīguros)..

- grūti novērtēt to ietekmi uz koku – no sīkajiem grauzējiem noteikti nepasargā, jo lielas sieta acis;
- no pārnadžiem pasargā, jo siets ļoti augsts;
- aizsargsieti aplikti kociņiem, kuriem iepriekš jau ir bijuši mizas bojājumi;
- Kokam nekāds kaitējums netika novērots.

13. att. Ar aizsargsietu aizsargāts ozols Žīgu meža iecirknī. Miza bojāta pirms aizsargsieta uzlikšanas.

Melnie aizsargsieti (Silvā).

- labi pasargā no peļveidīgiem grauzējiem, zaķiem un pirmajos gados pēc atjaunošanas arī no pārnadžiem;
- ļoti smalkas acis un līdz ar to, aplikti jauniem kociņiem, tie var sekmēt kociņa galotnes augšanu caur tām un deformāciju.

14. att. Ar melnu plastmasas aizsargsietu aizsargāta apšu audze Silvas meža iecirknī.

Perforēti plastmasas aizsargsieti (Ludza).

- labi aizsargā no peļveidīgajiem grauzējiem, zaķiem un pārnadžu bojājumiem (līdz 1,2 m augstumam).
- regulāri jāapseko jo sānu zari mēdz izaugt cauri aizsargsietam un deformēties.

15. att. Ar perforētu plastmasas sietu aizsargāta apšu audze Ludzas iecirknī.

Kopējie secinājumi par pārbaudīto, līdz šim izmantoto mehānisko stumbra aizsardzības līdzekļu efektivitāti:

- visi pārbaudītie mehāniskie līdzekļi labi aizsargā no peļveidīgajiem grauzējiem (izņemot zaļos aizsargsietus ar lielajām tīkla acīm Žīguros), zaķiem un pārnadžiem (līdz 1,2 m augstumam);
- ja jaunaudzē aizsargāta ar mehāniskajiem aizsardzības līdzekļiem, tad katru pavasari jāveic tās apsekošana, pielabojot sniega radītos bojājumus, kā arī novēršot problēmas, kuras rodas kociņa augšanas gaitā;
- vissliktāk aizsargsietu nostiprināšanai kalpo zāģētavu atlikumi (šāļi).
- nav efektīvi kociņu aizsardzībai izmantot plastmasas cilindrus, kuru augstums ir 0,3-0,8m.

3. mehāniskā stumbra aizsardzības līdzekļa (aizsargspirāles) lietošanas izmēģinājumu ierīkošana priedes un ozola jaunaudzēs, aļņa un staltbrieža bojājumiem pakļautās teritorijās, un novērojumu veikšana – no 01.07.2011. līdz 31.06.2013.

- definētas prasības mežaudzēm, kurās tiks ierīkoti parauglaukumi. Prasības iesniegtas AS LVM, atbilstošu audžu saraksta sagatavošanai.
- aprēķināts parauglaukumu ierīkošanai nepieciešamais aizsargspirāles daudzums. Aizsargspirāles pasūtīšanu un iegādi veic AS LVM.

4. repelenta „WÓBRA” lietošanas izmēģinājumu ierīkošana egles, priedes un apses jaunaudzēs, aļņa un staltbrieža bojājumiem pakļautās teritorijās, un novērojumu veikšana – no 01.07.2011. līdz 31.06.2013.

- definētas prasības mežaudzēm, kurās tiks ierīkoti parauglaukumi. Prasības iesniegtas AS LVM, atbilstošu audžu saraksta sagatavošanai.
- aprēķināts parauglaukumu ierīkošanai nepieciešamais repelenta daudzums. Repelenta „WÓBRA” pasūtīšanu un iegādi veic AS LVM.
- uzsākta līguma saskaņošana ar Latvijas Valsts Augu aizsardzības laboratoriju par repelenta atbilstības pārbaūžu veikšanu.